

RAZISKOVALNA NALOGA
OŠ FRANKOLOVO

ENAKOPRAVNOST ŽENSK?

SOCIOLOGIJA

MENTORICA:
SUZANA ŠAFARIČ

AVTORICE: SANJA NAPOTNIK
ŠPELA LOZEJ
URŠKA ZAZIJAL

FRANKOLOVO, 2007

KAZALO

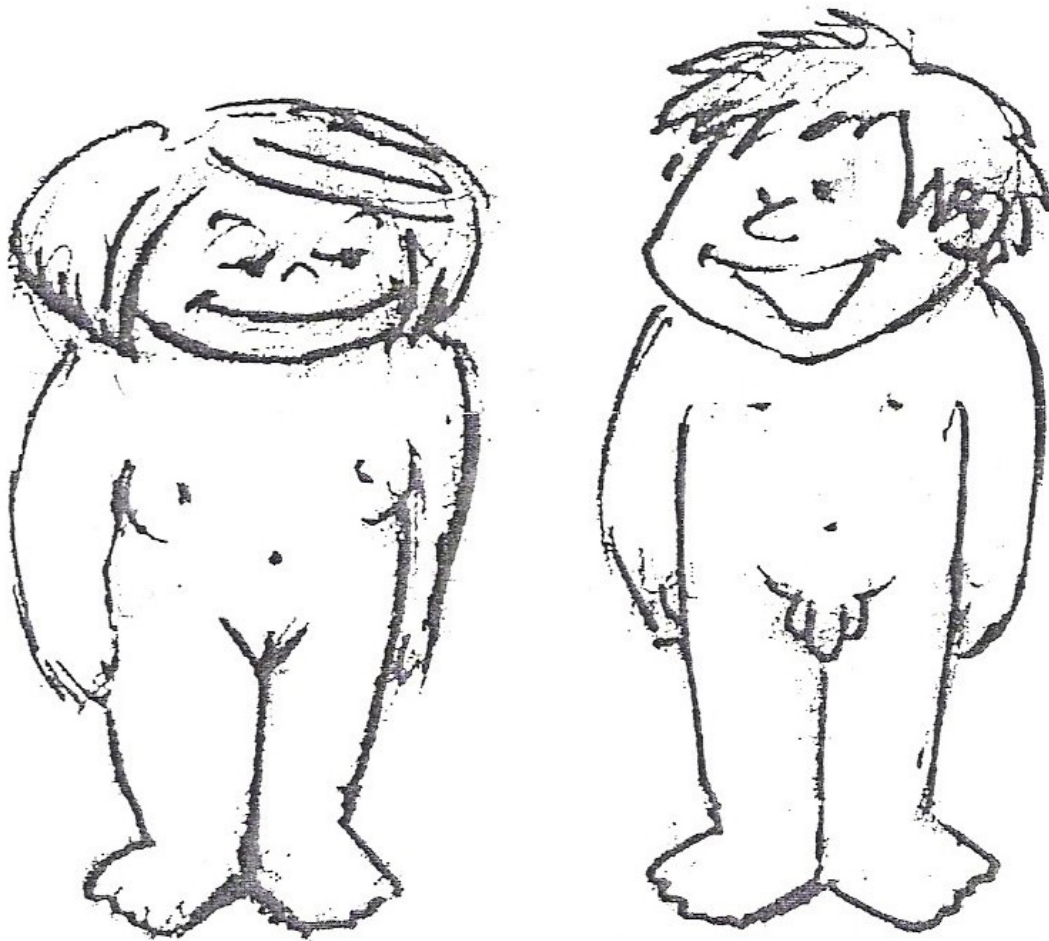
POVZETEK	2
UVOD	3
TEORETIČNI DEL	6
ZAČETKI ŽENSKEGA GIBANJA ZA ENAKOPRAVNOST	6
EMPIRIČNI DEL	9
REZULTATI	9
ENAKOST SPOLOV	18
FEMINIZEM	21
8. MAREC V ZGODOVINI BOJA ZA ŽENSKÉ PRAVICE	22
ZAKLJUČEK	23
LITERATURA	24

POVZETEK

V letošnjem šolskem letu je tema projekta Evropa v šoli »Enakopravnost spolov«. To je bilo tudi glavno izhodišče za izbor naše teme. Poleg tega pa smo izhajale tudi iz naših izkušenj v razredu, s sošolci. Ker smo velikokrat postavljene v podrejen položaj in zasmehovane smo se odločile, da pogledamo kakšen je bil položaj žensk v zgodovini in kako se enakopravnost spolov odraža danes. Zbrale smo literaturo in za metodo raziskovanja uporabile tudi anketo. Z njeno pomočjo smo prišle do mnenja naših fantov, vrstnikov o tem, kako razmišljajo o enakopravnosti spolov, delitvi vlog in odnosu do deklic, žensk. Rezultati so nam pokazali, da enakopravnosti še ni in da jo moški razumejo kot boj za prevlado. Čutijo se ogroženi. Očitno je vpliv lovske družbe tudi v 21. stoletju še premočan.

UVOD

V sociologiji obstajata dve mnenji o vzrokih razlik, ki zadevajo družbeni položaj žensk in moških. Te razlike so očitne tudi v sodobni, moderni družbi. Splošno je znano, da je družbeni položaj žensk povprečno pomembno nižji od položaja moških. Po mnenju nekaterih je delitev in družbena neenakost med spoloma biološko pogojena. Moški naj bi bili genetsko naravnani da postanejo lovci (zatorej tudi bolj agresivni in dominantni), ženske pa da rodijo in skrbijo za otroke (zatorej bolj čustvene in vdane). Takšna naravnost lovske družbe naj bi se obdržala do današnjih dni, ker naj bi bile genetske spremembe počasnejše od družbenih in kulturnih. Iz tega sledi, da je vsak poskus odpravljanja spolno pogojenih vlog protinaren in vnaprej obsojen na neuspeh.

Še vedno trdiš, da so razlike med spoloma zgolj privzgojene?

Psiho-biološke razlike med moškimi in ženskami dobijo svojo definitivno podobo v zgodnji adolescenci :

- **Pri enajstih letih pridobijo deklice večjo sposobnost verbalizacije (izražanja z besedami);**
- **Ob istem času dečki pridobijo definitivno prednost, kar zadeva reševanje prostorskih in vizualnih nalog;**
- **Eno leto kasneje dečki pridobijo večje sposobnosti na področju matematike;**
- **Moški so nasplošno bolj agresivni .**

Maccoby in Jenkin (1974)

Zaradi biološke funkcije rojevanja in dojenja naj bi bila ženska bolj navezana na dom, zaradi manjše fizične moči pa je usmerjena k manj napornim in fizično manj zahtevnim delom. Na višji teoretični ravni analize so menili, da je vloga moškega (v družini) predvsem "instrumentalna ", vloga ženske predvsem "ekspresivna", da pa se medsebojno dopolnjujeta. Ženska čustvenost torej prispeva toplino, občutje varnosti in podpore, to pa naj bi v moderni nuklearni družini pospeševalo uspešno socializacijo mlade generacije in stabiliziralo odraslo osebnost moža, ki je pri delu in iskanju dohodkov (instrumentalna vloga) pogosto frustriran.

Po drugem pojmovanju vloge spolov niso pogojene biološko, ampak družbeno in kulturno. Razen rojevanja otrok ni nobena ženska vloga kulturna univerzalna, saj ne obstajajo dela, ki jih opravljajo izključno ženske ali izključno moški. Delitev na moška in ženska dela torej ni pogojena biološko, ampak predvsem družbeno in kulturno. To pa ne pomeni, da je enako možna sprememba teh odnosov. Dogaja pa se, da dela, ki veljajo za ženska, dobijo višji status, če jih opravljajo moški. Zaradi tega nekatere feministke sklepajo, da je moška dominacija univerzalna in da spolno pogojena delitev dela sploh ni biološke narave, ampak gre izključno za kulturno interpretacijo ter njeno družbeno posnemanje. V patriarhalnih družbah se ženske, skupaj z mladimi, nahajajo v položaju izrazite podrejenosti .

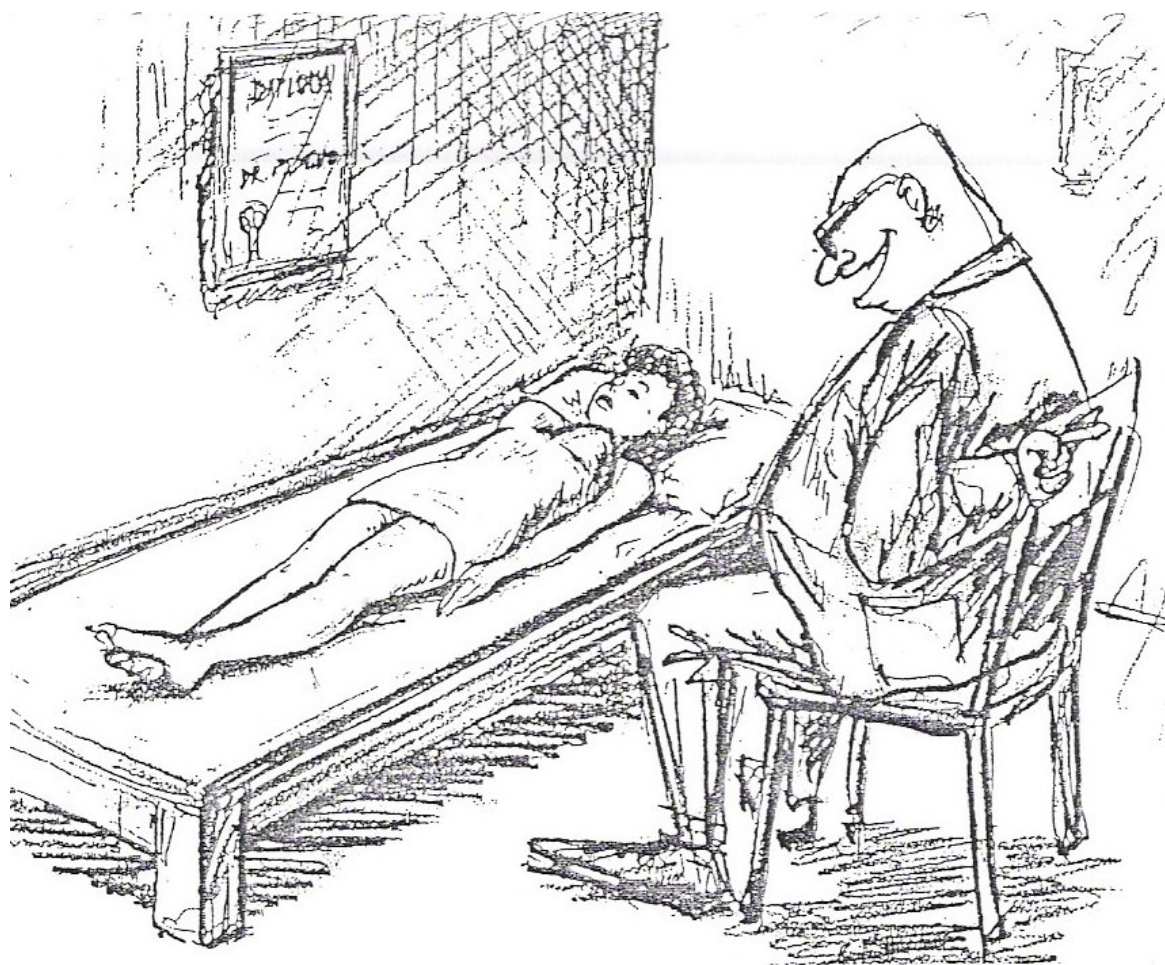
Kljub številnim kulturnim in družbenim spremembam je položaj žensk tudi v sodobnih družbah pogosto podrejen.

Z našo nalogo želimo preveriti mnenje naših vrstnikov glede enakopravnosti žensk in ga primerjati s stanjem v družbi. Ker smo v razredu s strani fantov pogosto zasmehovane in so nam pripisane razne žaljivke glede naših sposobnosti, smo si zastavile naslednje hipoteze:

- Moški menijo, da so ženske manj sposobne kot moški.
- V partnerskem odnosu so ženske v podrejenem položaju.
- Deklice so v šoli bolj pridne, se bolj pridno učijo in dosežejo višjo izobrazbo kot fantje.

Menimo, da nam ne bo težko s podatki, ki so nam na razpolago dokazati, da se ženske zavedajo svoje vloge, odgovornosti in bremen, ki jim jih nalaga moderna družba.

Ker se moški težje soočajo in prilagajajo spremembam, je njihov trud za prevlado in dokazovanje moči še toliko večji.

Zagotavljam vam, da ni nikakršnih razlogov za vaš strah pred dominacijo moških!

TEORETIČNI DEL

Že v stari Grčiji (za časa Perikleja) je npr. veljalo, da je dolžnost ženske, **»da bi čimmanj videla, čimmanj slišala in čimmanj spraševala«**, oziroma da je **»molck za žensko nakit«**, kot je nedvoumno poudaril Sofokles. Izključenost žensk iz območja javnega in razumskega delovanja pa je natančno in sistematično opredeljeval Aristotel s funkcionalistično teološko razlago narave ter lastnosti in funkcije človeških bitij. Tako je (svoboden) moški v skladu z naravnim redom ustvarjen kot nosilec uma in določen, da gospoduje, vlada, ženska pa sodi v tisto kategorijo bitij (podobno kot sužnji), ki so podrejena in morajo (v gospodinjstvu, zasebni sferi) skrbeti za blaginjo gospodujočih, da se ti lahko predajajo hierarhično višjim in pomembnejšim ter častnejšim dejavnostim.

ZAČETKI ŽENSKEGA GIBANJA ZA ENAKOPRAVNOST

Pred dvesto leti ženske niso imele veliko pravic. Niso smele voliti, bile so last svojih očetov ali soprogov. Ženske 19. stoletja so zakoni potisnili v neenakopraven položaj. Moški so določali družbeno življenje, ženska pa naj bi se omožila, vodila gospodinjstvo, rojevala otroke in jih vzgajala. Morala je biti dobra žena, mati in vzgojiteljica. Vera in tradicija ji nista nudili nobenih možnosti za poklicno kariero.

Meščanke in še posebno plemkinje niso bile zaposlene, na razpolago so imele dovolj (večinoma ženske) služinčadi. V svojem prostem času so se lahko posvetile dobrodelnosti, vzgoji otrok in kratkočasnim opravilom. Mnoge so se ukvarjale s pisanjem, slikanjem ali glasbo ter v svojih salonih gostile umetnike in intelektualce.

Ženske iz kmečkega sveta so predstavljale večino ženskega prebivalstva. Delo na polju, skrb za hišo in vzgoja otrok so bile njihove poglavitne delovne naloge. Podobno življenje so imele industrijske delavke. Še slabši je bil položaj kmečkih dekel in služkinj. Niso se smele poročiti, bile so popolnoma brezpravne (včasih so jih poimenovali kar »bele sužnje«). Delodajalci so grdo ravnali z njimi in posegali v njihove človekove pravice. Če so rodile nezakonskega otroka (včasih celo gospodarjevega), so jih vrgli na cesto in le redko poskrbeli zanje.

Pravna nesposobnost in izključitev iz vseh političnih aktivnosti sta bili v nasprotju z rastočo in vse bolj javno opazno vlogo žensk v delovnem procesu. Ženske so že od nekdaj delale v

kmetijstvu. Delavke, ki so se zaposlile in zaslužile zunaj hiše, so se v večji meri pojavile z industrializacijo. V 19. stoletju so mnoge ženske delale v mali obrti, narasel je njihov delež v tekstilni industriji. Z večjo dostopnostjo šivalnih strojev je naraslo število domačih šivilj. Posebno tobačna industrija je zaposlovala v glavnem žensko delovno silo. V ljubljanski tobačni tovarni je leta 1874 delalo npr. 72 moških, 1154 žensk in 40 otrok. V elektroindustriji je bila za tekočim trakom zaposlena četrtnina žensk.

Šolska reforma Marije Terezije je ženskam omogočila na najosnovnejša znanja omejeno šolanje. Višja izobrazba je bila večini nedosegljiva, deležne so je bile le redke pripadnice družbene elite. Državni šolski zakon (1869) je obvezno šolanje uveljavil tudi za dekleta. Ženske so odslej opravljale poklic učiteljice. V javnih službah jih je bilo zaposlenih le malo. Delale so predvsem kot varuške, medicinske sestre in učiteljice. Niso se smele poročiti, če pa so se, so morale opustiti javno službo. To določbo so odpravili šele po 1. svetovni vojni. Nove možnosti zaposlovanja so dobile v modernih uradih s pisalnimi stroji in telefoni.

Ženske so prvič javno nastopile v času francoske revolucije in odigrale pomembno vlogo, a v 19. stoletju niso imele vstopa v politiko. Moški so žensko naravo razumeli kot s politiko neskladno. Če je moški zavezan razumu, ženska narava nalaga, da ostaja zavezana družini in zasebnosti. Izključitev žensk iz javnega življenja se je ujemala s temeljnim ženskim poslanstvom – z materinstvom. S politiko in javnim življenjem se je ukvarjal le »moški svet«. Takratni nasveti o lepem vedenju priporočajo

»da se z ženskami ne pogovarja o učenostnih predmetih, saj se ženske zanimajo pač le za zabavo in veselje. Tudi o resnih verskih in političnih zadevah se z njimi ne gre pogovarjati, saj se jim začne takoj zehati. Kaj zanima nežno gospico, kak konec bo imelo vzhodno vprašanje, kaj delajo krvoločni molsemi, kako vzdihujejo kristjani pod krutim jarmom, ali večji geni Napoleon ali Bismarck, ali bo edina Italija razpadla ali jo bo rovarstvo zrušilo.« Po mnenju pisca bontona se za vse take suhoparne reči gospe sploh ne zmenijo, **»kajti njihova delavnost ni na očitnem (javnem) odru sveta, domače tiho veselje veže njihova srca«.**

Ivan Vesel, Olikani Slovenec, Ljubljana 1868, str. 65 – 66.

Po letu 1867, ko je izšel splošni zakon o društvih, ženske niso smele ustanavljati političnih društev, niso smele biti njihove članice, političnih zborovanj niso smele obiskovati.

Meščansko emancipacijsko gibanje se je v avstrijskem delu habsburške monarhije uveljavilo okrog leta 1870. Za cilj si je prizadevalo, da bi ženske lahko dosegle višjo izobrazbo, a moški svet nad tem ni bil navdušen. Kljub temu so konec 19. stoletja na dunajski univerzi prve študentke. Navkljub prepovedi so meščanke leta 1902 ustanovile Zvezo avstrijskih ženskih društev. V tej zvezi je bila zelo dejavna pacifistka Bertha von Suttner.

Socialdemokratsko žensko gibanje je vključevalo delavke in hišne pomočnice ter se ukvarjalo z njihovimi eksistenčnimi stiskami in skrbmi. Vodilna osebnost tega gibanja je bila Adelheid Popp, zagrizena borka za ženske pravice, ki je že od osmega leta delala v tovarni in je dobro poznala težko življenje v takratnem delovnem okolju.

Za prvoborko za pravice slovenskih žensk velja igralka in recitatorka Marija Murnik Horak (1845 – 1894), ki je organizirala delo žensk na dobrodelnem in narodnem področju. Delovale so karitativno brez posebne organizacije. Sodelovale so na narodnih prireditvah, zato so jih rekli narodne dame. Pomembno vlogo pri vstopanju žensk v javnost sta odigrali še Pavlina Pajk (nekoliko besed o ženskem vprašanju, 1884) in Zofka Kveder (Misterij Žene, 1900).

Pomembno vlogo za žensko gibanje je do druge svetovne vojne imelo tudi leta 1898 ustanovljeno Društvo slovenskih učiteljic. Članice so zahtevale odpravo neenakega obravnavanja in zastopavljanja ter diskriminacije žensk. Od leta 1902 so zahtevale žensko volilno pravico, od leta 1911 so se borile proti obveznemu »celibatu« za učiteljice.

Franja Tavčar je postala prva predsednica Splošnega ženskega društva (ustanovljeno leta 1901) in Ženskega telovadnega društva. »Duša« teh društev je bila Minka Govekar, ki je od njihove ustanovitve vestno in uspešno opravljala tajniške naloge. Splošno žensko društvo je bilo namenjeno vsem Slovenkam, ne glede na stan in poklic. Temeljni cilj je bil dvig izobrazbe članic ter vzpodbujati izobraževanje revnih in nadarjenih deklic. Prirejalo je predavanja, tečaje, razstave, dobrodelne akcije, shode za pridobitev ženske volilne pravice in drugih pravic za ženske, prizadevalo si je za zaščito nezakonskih mater in otrok, ločenih in vdov, mater in samskih žensk. Ukinjeno je bilo leta 1945.

EMPIRIČNI DEL

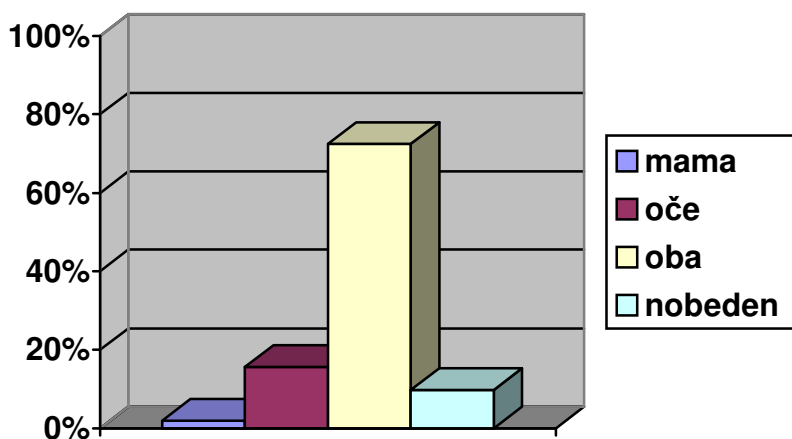
Tema, ki smo si jo izbrale je zelo aktualna. Pričakovale smo, da ne bomo imele težav z literaturo in zbiranjem podatkov. Vendar temu ni bilo tako. Kot smo že v začetku omenile, smo izhajale iz naše situacije v razredu. Nato smo pričele brskati po spletnih straneh. Tu smo dobile le splošne informacije, ki so nam bile v pomoč pri nadaljnjem raziskovanju. Na Zavodu za zaposlovanje smo zaprosile za podatke o številu in strukturi brezposelnih žensk, a nam tega na naši OE niso mogli posredovati. Odšle smo v knjižnico in tam poiskale literaturo za našo nalogo. Poiskale smo tudi nekaj statističnih podatkov, ki kažejo na položaj žensk v današnjem času.

S pomočjo ankete, ki smo jo izvedle med našimi vrstniki, smo želele potrditi ali ovreči naše hipoteze.

REZULTATI

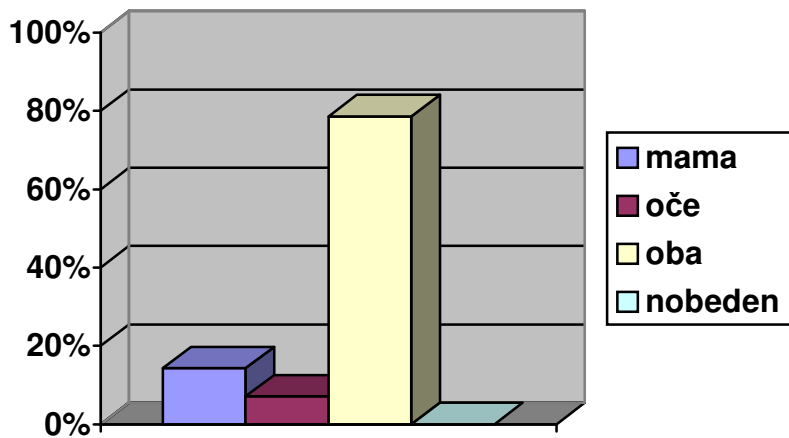
1. Kdo v tvoji družini je zaposlen ?

Fantje

Graf 1: Zaposlenost v družini – odgovori fantov.

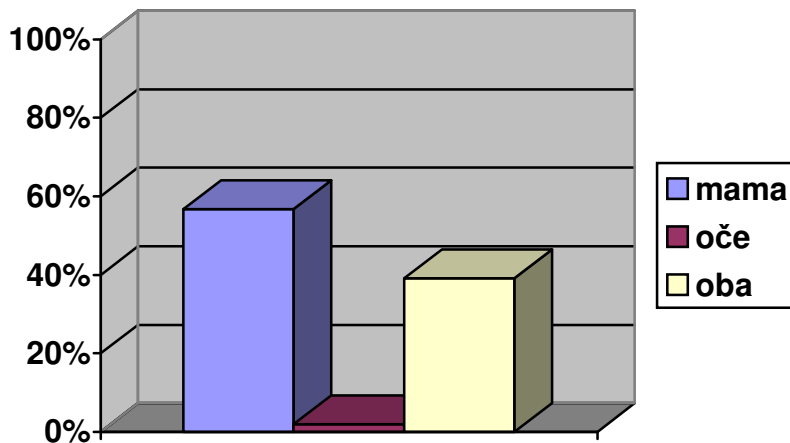
Dekleta

Graf 2: Zaposlenost v družini – odgovori deklet.

2. Kdo pri vas doma opravlja gospodinjska opravila (kuha , pospravlja , lika, ...)?

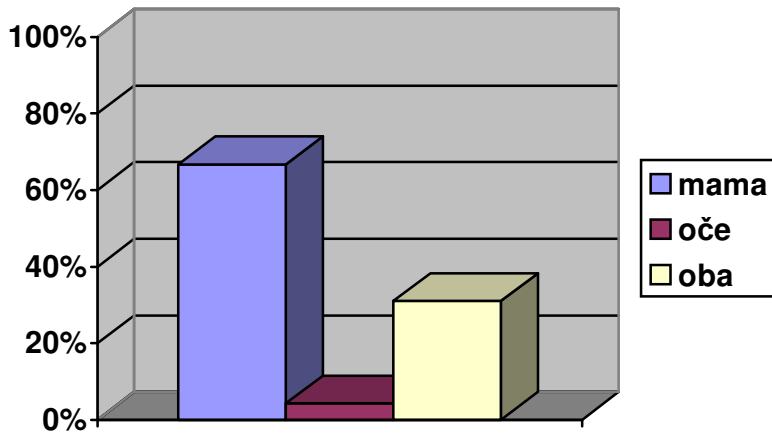
Fantje

Graf 3: Opravljanje gospodinjskih opravil – odgovori fantov.

Odgovori kažejo, da večino del v gospodinjstvu še vedno opravijo ženske. Menimo, da so odgovori fantov, da to opravljata oba, malce prilagojeni in niso realni. Delež odgovorov, kjer to opravljajo očetje, je resnično zanemarljiv. In ko bo stolpec z odgovorom »oba« najvišji, bomo lahko govorili o enakopravnosti.

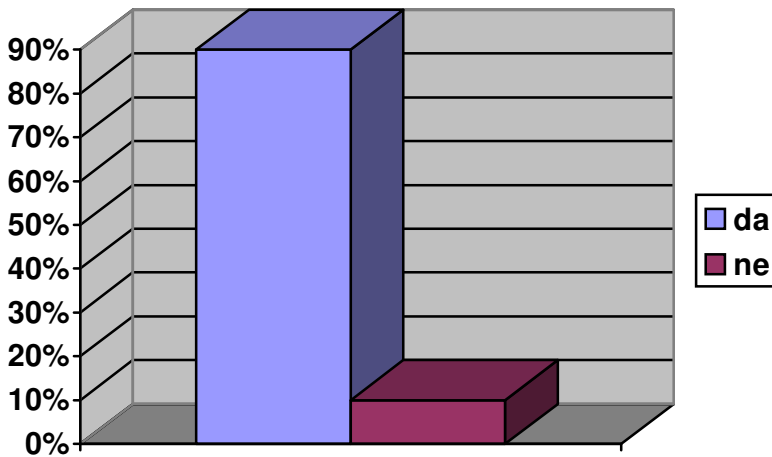
Dekleta

Graf 4: Opravljanje gospodinjskih opravil – odgovori deklet.

3. Ali sam/a kdaj pomagaš pri gospodinjskih opravilih ?

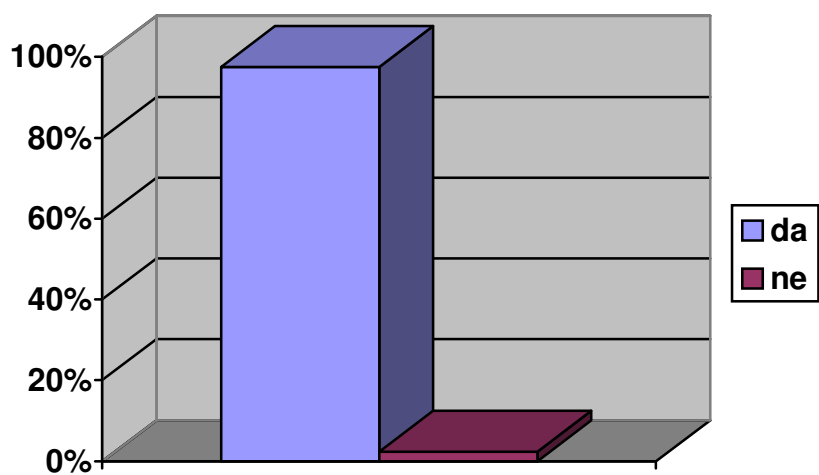
Fantje

Graf 5: Pomoč pri gospodinjskih opravilih – odgovori fantov.

Še vedno pomaga pri gospodinjskih opravilih več deklet kot fantov. Kljub temu, pa je število odgovorov fantov, da pomagajo pri gospodinjskih opravilih, zelo visoko. Kaj se potem spremeni v letih, ko ti fantje postanejo možje in ne želijo več opravljati teh del?!

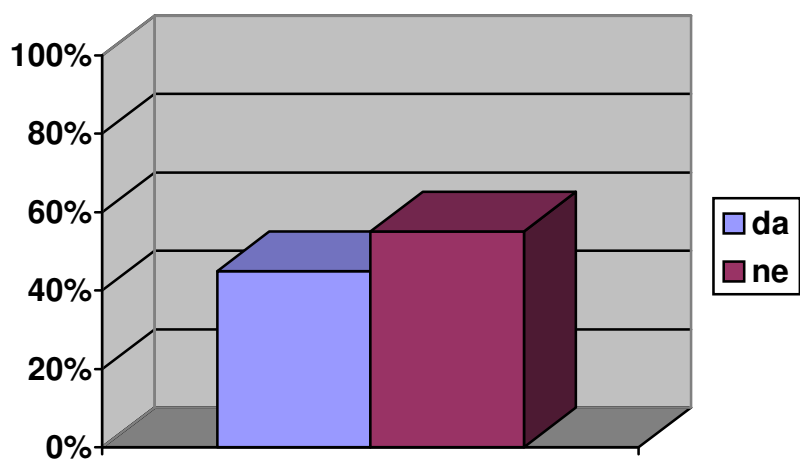
Dekleta

Graf 6: Pomoč pri gospodinjskih opravilih – odgovori deklet.

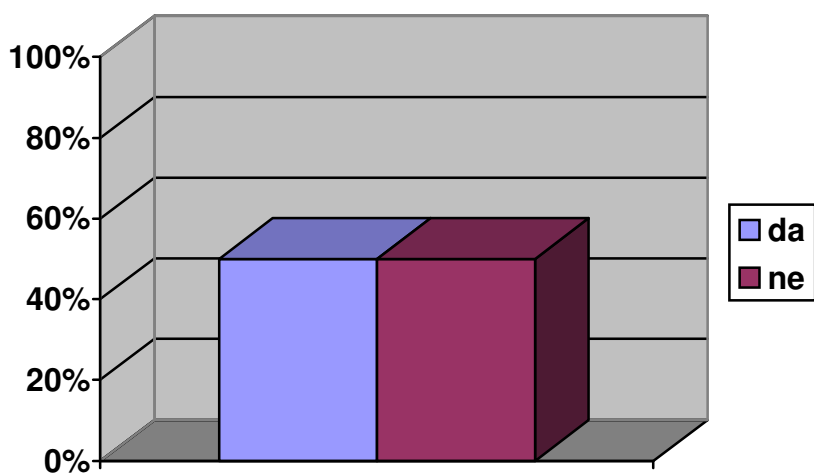
4. Imate doma kmetijo (živino ali obdelovalno zemljo, vrt)?

Fantje

Graf 7: Imajo doma kmetijo, obdelovalno zemljo – odgovori fantov.

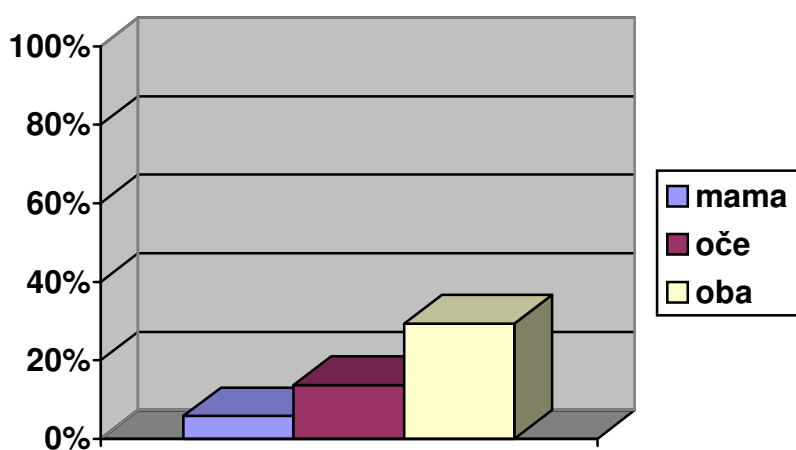
Dekleta

Graf 8: Imajo doma kmetijo, obdelovalno zemljo – odgovori deklet.

Če da, kdo skrbi za ta opravila ?

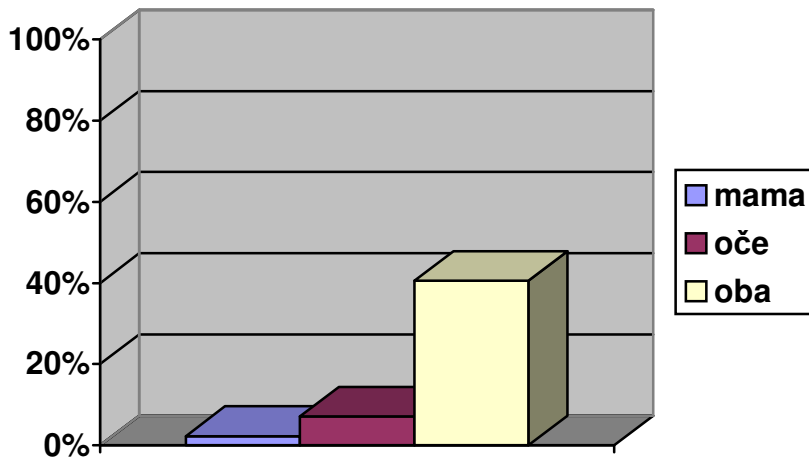
Fantje

Graf 9: Skrb za opravila – odgovori fantov.

Pri zunanjih opravilih je zanimivo, da večinoma sodelujeta oba starša. Že sedaj lahko vidimo razliko o obsegu dela, ki ga opravijo ženske.

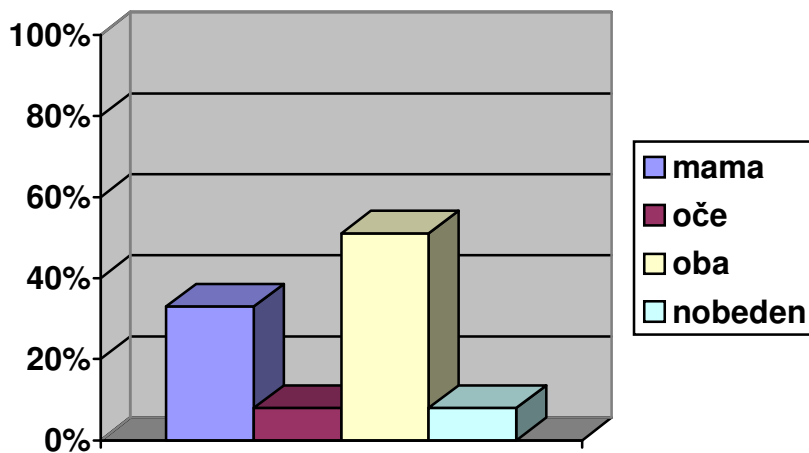
Dekleta

Graf 10: Skrb za opravila – odgovori deklet.

5. Kdo pomaga tebi ali tvojim bratom in sestram pri učenju in skrbi za šolo ?

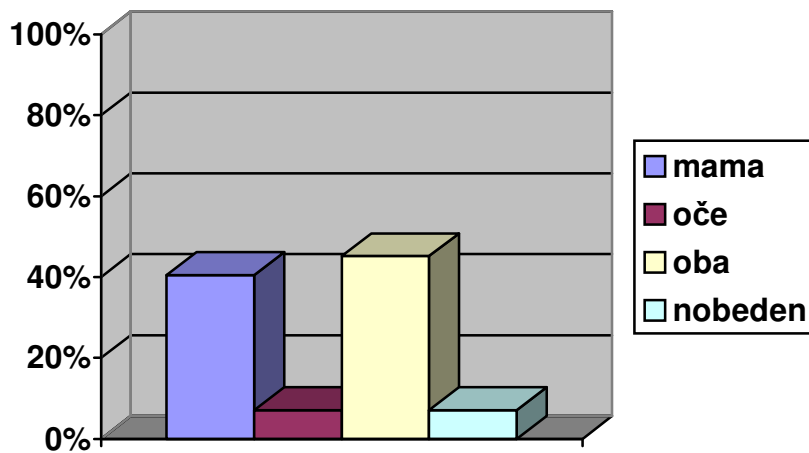
Fantje

Graf 11: Pomoč pri učenju – odgovori fantov.

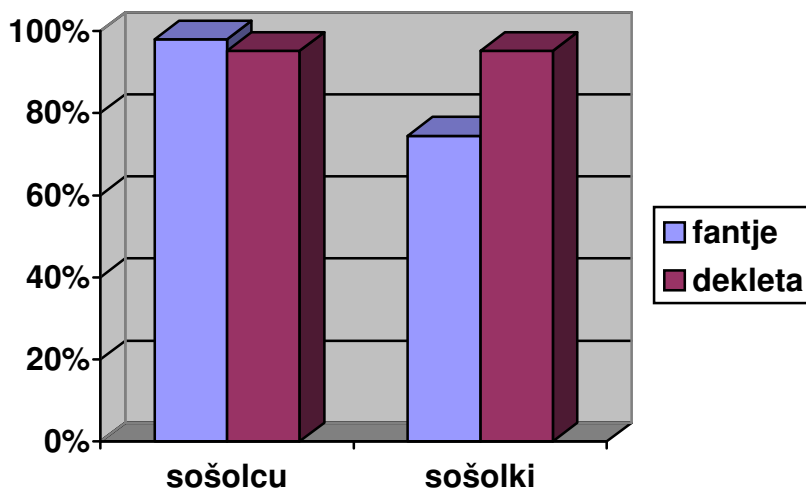
Mame standardno bolj skrbijo tudi za to področje. Če že ne pomagajo pri učenju, pa v večini hodijo na govorilne ure in šolske prireditve. Še vedno je to domena mater.

Dekleta

Graf 12: Pomoč pri učenju – odgovori deklet.

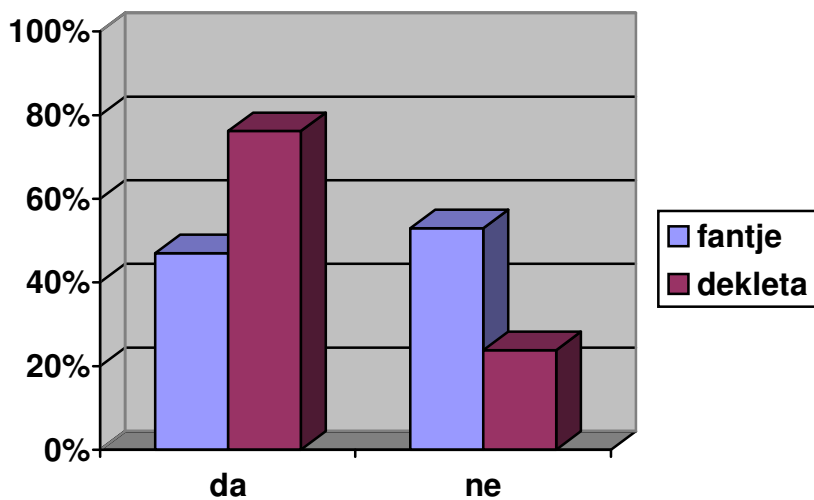
6. Ali bi pomagal /a sošolki /sošolcu , če bi imel/a doma ali v šoli težave ?

Graf 13: Pomoč sošolcu, sošolki.

Fantje bi raje pomagali sošolcu v stiski, kot sošolki. Kaj je temu vzrok ne vemo. Lahko pa bi bil razlog ta, da bi ga ostali sošolci zafrkavali, v našem razredu pa se jim to sploh ne zdi vredno. Dekleta bi pomoč ponudila tako sošolki, kot sošolcu.

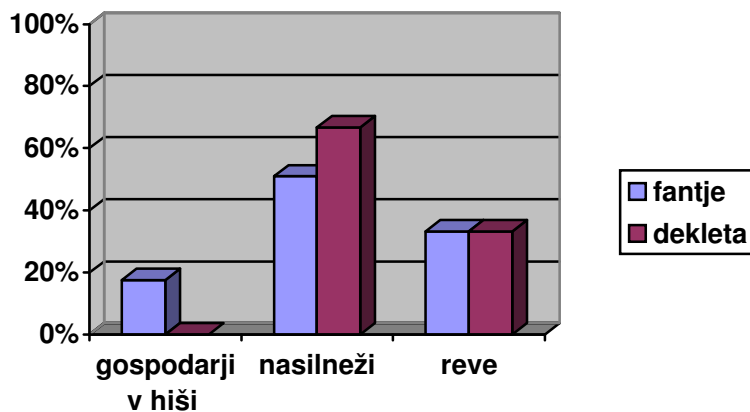
7. Misliš, da lahko ženska sama vzgaja otroka ?

Graf 14: Zmožnost ženske, da sama vzgaja otroka.

To je aktualna tema, tudi v naši državi. Večina deklet meni, da ženska lahko sama vzgaja otroka. Fantje se pri tem vprašanju bolj nagibajo k negativnemu odgovoru. Menijo namreč, da je lik očeta pomembna sestavina družine, ne glede, kakšen je (nasilen, alkoholik, ipd.).

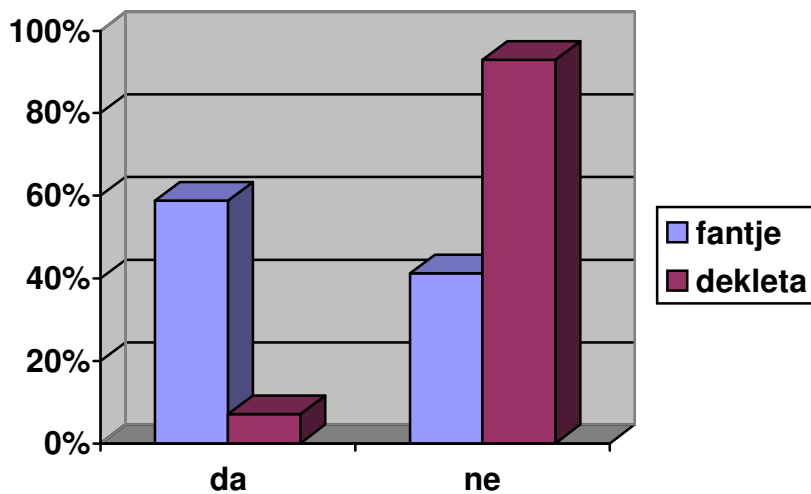
8. Možje, ki pretepajo svoje žene so :

Graf 15: Mnenje o možeh, ki pretepajo svoje žene.

Pri tem odgovoru smo bile kar malce presenečene, da kljub vsem predsodkom fantje menijo, da pretepanje žensk ni sprejemljivo. Vendar se tudi to z leti spremeni, saj raziskave kažejo, da je nasilja v družinah veliko, preveč.

9. Meniš , da imajo učitelji v šoli rajši deklice ?

Graf 16: Učitelji imajo rajši deklice.

Zakaj?

Fantje :

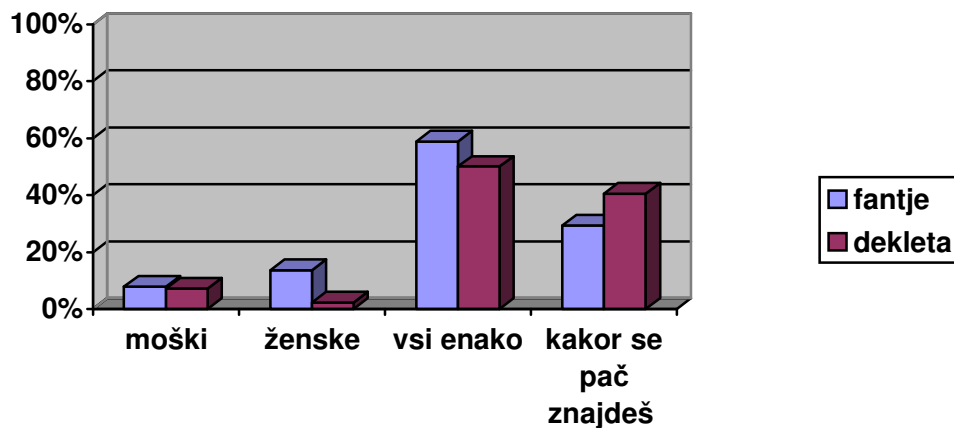
Ker so bolj pridne .
Zato ker smo enakopravni .
Fantje so bolj pridni.
Ker imajo dekleta privilegije .
Ker se bolj prilizujejo .
Ker lahko dekleta več pokažejo .
Ker so nežne duše.
Ne vem

Dekleta:

Ker smo enakopravni.
Ker so jim fantje bolj všeč.
Do punc so bolj prijazni.
Punce so bolj pridne.
Odvisno od posameznika.

Pri tem odgovoru se nam zdi, da je to, koga ima učitelj raje in zakaj, odvisno od posameznega učitelja. Tudi fantje so pogosto tisti, ki jih imajo učitelji raje. Prav pa je, da bi bili vsi enakopravni in da ne bi prihajalo do nobenih razlik, zlasti pri vplivu na ocene.

10. Kdo ima v življenju več pravic?

Graf 17: Več pravic imajo.

Po Ustavi in vrsti deklaracij imamo vsi enake pravice. Vendar pa vemo, da so pogosto naše pravice kršene. Odgovori fantov, da imajo ženske več pravic se verjetno nanašajo na trenutno stanje v družbi, kjer se pogosto govori o nasilju nad ženskami, v družini in o raznih institucijah, ki ščitijo žrtve. Tega je veliko tudi v medijih, zato verjetno tudi ti odgovori. Sicer pa je potrebna enakopravnost in morda je res, kot so odgovorila dekleta, da je pomembno kako se pač znaješ.

ENAKOST SPOLOV

Prepričanje, da so vsi ljudje ustvarjeni enaki, vključuje prepoved diskriminacije na podlagi različnih in raznoterih osebnih okoliščin, vključno z diskriminacijo na podlagi spola. To je jasno izraženo v Splošni deklaraciji Združenih narodov o človekovih pravicah (1948): »Vsi ljudje se rodijo svobodni in imajo enako dostojanstvo in enake pravice« (1.člen).

Načelo nediskriminacije je osnova za zagotavljanje enakosti spolov. Enakost spolov pomeni enako prepoznavnost in vrednotenje, vlogo, moč, položaj in dejavno vključenost obeh spolov na vseh področjih javnega in zasebnega življenja. Ženske in moški morajo imeti ne le enake možnosti prispevati k družbenemu razvoju, temveč tudi enake koristi od rezultatov, ki jih soustvarjajo.

Da bi lažje razumeli probleme, moramo poznati opredelitve nekaterih pojmov. Prepisali smo jih kar iz Zakona o enakih možnostih žensk in moških:

- »enakost spolov« pomeni, da so ženske in moški enako udeleženi na vseh področjih javnega in zasebnega življenja, da imajo enak položaj ter enake možnosti za uživanje vseh pravic in za razvoj osebnih potencialov, s katerimi prispevajo k družbenemu razvoju, ter enako korist od rezultatov, ki jih prinaša razvoj.

- »enako obravnavanje spolov« pomeni odsotnost neposredne in posredne oblike diskriminacije zaradi spola. Neposredna diskriminacija zaradi spola obstaja, če je oseba zaradi svojega spola bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih okoliščinah obravnavana manj ugodno kot oseba nasprotnega spola. Posredna diskriminacija zaradi spola obstaja, če na videz nevtralne določbe, merila ali ravnanje v enakih ali podobnih okoliščinah in pogojih postavljajo osebe enega spola v manj ugoden položaj, razen če so te določbe, merila ali ravnanje ustrezni, potrebni in upravičeni z objektivnimi dejstvi, ki niso povezana s spolom.

Podatki iz »Analize stanja«, ki jo je opravil Urad za enake možnosti in je bila podlaga za Resolucijo o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških (2005 – 2013), ter iz »Četrtega poročila Republike Slovenije o uresničevanju določil Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk«, ki ga je Vlada RS sprejela februarja 2006.

- Delaš žensk med osebjem in vzgojo v vrtcih je 98,3%, med strokovnimi delavkami in delavci v osnovnih šolah je žensk 85,8%, na srednješolski stopnji 65,4%, v visokošolskih zavodih pa je med strokovnim osebjem 36,7% žensk. Glede na pretežno žensko strukturo vzgojiteljskega in učiteljskega kadra je opaziti močno nesorazmerje med ženskami in moškimi na vodstvenih položajih. Na osnovnih šolah je 44% ravnateljic, na srednjih 40,2%, na fakultetah pa je manj kot 10% dekanic.
- Delež dijakinj in dijakov, ki obiskujejo programe srednješolskega izobraževanja, je izenačen, vendar razlike v deležih deklet in fantov, vpisanih v posamezne srednješolske programe, kažejo, da je srednješolsko izobraževanje še vedno spolno segregirano. Dekleta prevladujejo na usmeritvah kot so tekstilstvo, kemija, farmacija in gumarstvo, ekonomija, zdravstvo, izobraževanje za pedagoške poklice na področju družboslovja, kulture in osebnih storitev. Fantje pa so večinsko zastopani v programih, ki izobražujejo na področje gozdarstva, lesarstva, gradbeništva, tiska in papirja, elektrotehnike in računalništva, metalurgije in strojništva, prometa in zvez ter rudarstva. Oba spola sta enako zastopana le v treh srednješolskih programih: v agroživilstvu, gostinstvu in turizmu ter v splošno izobraževalnem programu.
- Število mladih, vpisanih na univerze in visokošolske zavode v zadnjih letih narašča. V študijskem letu 2004/2005 je bilo v visokošolske programe vpisanih 91.229 študentk in študentov, od tega 59,4% žensk. Študentk je bilo manj od študentov v višješolskih strokovnih programih, in sicer 48,6%. Študentke so enako kot v prejšnjih letih prevladovali na višjih in visokih šolah ter fakultetah, ki izobražujejo za področje

zdravstva in socialnega dela ter za pedagoško delo. Delež študentk je občutno presegal delež študentov tudi na področju družbenih ved, poslovnih ved, prava, umetnosti in humanistike. Delež študentov pa močno presega delež študentk na tehničnih študijih ter znanosti, matematiki in računalništvu.

- Delež diplomantk je leta 2004 presegal diplomantov (delež žensk je bil 63,2%), vendar pa se delež žensk v napredovanju znanstvene oziroma akademske kariere precej zniža, predvsem na najvišjih stopnjah. Razlika med spoloma pri magistrskem in specialističnem ter doktorskem študiju se iz leta v leto zmanjšuje, saj močno narašča delež žensk. Tako je bil v letu 2004 delež žensk med novimi magistricami oziroma magistri in specialistkami oziroma specialisti nekoliko višji od deleža moških (56,4% žensk). V zadnjih letih pa se je znižal delež novih doktoric znanosti in sicer z 49% leta 2001 na 40,6% leta 2004.
- Po podatkih za leto 2001 je bilo v Sloveniji med akademskim osebjem 25,4% žensk, na položaju redne profesorice pa jih je bilo 11,1%. Premajhna zastopanost pa se kaže tudi v sestavi znanstvenih svetov univerz in akademij, kjer je bil delež članic 17,2%.
- Pri popisu prebivalstva iz leta 2002 je bilo v Sloveniji naštetih za 2,2% več družin kot leta 1991. Enostarševske družine predstavljajo skoraj petino vseh družin. Med njimi prevladujejo enostarševske materinske družine, ki predstavljajo 86% vseh enostarševskih družin.
- Narašča tudi število razvez. Leta 2004 se je razvezala skoraj vsaka tretja sklenjena zakonska zveza. Otroci so večinoma zaupani v varstvo in vzgojo materam, vendar v zadnjem obdobju narašča število dodelitev otrok v oskrbo obema staršema. V letu 2003 je bilo v oskrbo očetu dodeljenih 7% vzdrževanih otrok iz razvezanih zakonskih zvez.
- Večina zaposlenih žensk moških v Sloveniji glavni del dnevnega časa namenja pridobitnemu delu in študiju (v urah – ženske 4:23, moški 5:25), vendar pa so ženske poleg plačanega dela mnogo bolj obremenjene z domačim delom, saj mu povprečno namenjajo 2 uri in 15 minut več kot moških (ženske 4:24, moški 2:09). Ženske večinoma opravljajo delo kot je kuhanje, pospravljanje, pranje, nakupovanje in skrb za otroke ter ostarele oziroma bolne družinske članice in člane. Moško pa opravljajo večino opravil v hiši, medtem ko je na vrtu precej enakomerno porazdeljeno med ženske in moške. Bolj pogosto kot druge dejavnosti pa moški tudi nakupujejo. Matere, v primerjavi z očetmi, namenjajo tudi več časa skrbi za otroke (skrb za otroke mlajše od 6 let: ženske 2:23, moški 0:56) in preživljanju časa otroki (otroci do 9. leta starosti: ženske 6:09, moški 4:07). Moški pa več časa kot ženske namenjajo prostemu času (ženske 3:51, moški 4:37).

- Med nasilje, ki se dogaja v domačem okolju in partnerskih odnosih, pa ne uvrščamo zgolj fizičnega nasilja temveč tudi psihično, spolno, verbalno in ekonomsko nasilje. Zasmehovanje, zlobne in ponižujoče opazke, grožnje, izolacije, zaničevanje in prezir, javno poniževanje, vse to je obnašanje, ki vpliva na uničevanje in samozaupanje žrtve, predvsem če je tako obnašanje ponavljajoče se. Ekonomsko nasilje pomeni neenak nadzor nad dostopom do skupnih virom, na primer prepoved oziroma nadzor nad gospodinjskim denarjem, preprečevanje dostopa do zaposlitve ali nadaljnjega izobraževanja partnerici oziroma partnerju, prepoved pravice do lastnine itd. Problem je, da te vrste nasilja v družbi niso dovolj prepoznane kot kratenje človekovih pravic in svoboščine, zato jih je tudi težko raziskovati in odpravljati.
- Zastopanost žensk je nizka tudi v Vladi Republike Slovenije. Po vzpostavitvi vlade po zadnjih volitvah leta 2004 je v vladi ena ministrica (5,9%).
- V nadnacionalnih parlamentih, v Evropskem parlamentu in Parlamentarni skupščini Sveta Evrope, so deleži žensk naslednji: v Evropskem parlamentu so med sedmimi slovenskimi poslankami in poslanci tri ženske (42,8%), v Parlamentarni skupščini Sveta Evrope pa so v šestčlanski slovenski delegaciji (trije člani oziroma članice in trije namestniki oziroma namestnice) 4 ženske in 2 moža.

FEMINIZEM

Feminizem je gibanje za pravice žensk, za njihovo ekonomsko, družbeno in politično emancipacijo. Njegovi začetki segajo v 18. stoletje, v čas, ko so se v Zahodni Evropi začele širiti ideje enakosti in svobode.

Velik pomen pri tem je imela francoska revolucija leta 1789. Predvsem izobražene ženske iz srednjih in višjih slojev so takrat ustanovljale klube in zahtevale izenačitev z moškimi v političnih pravicah, prav tako pa tudi enake pravice na drugih področjih.

Feminizem kot gibanje se je še bolj razmahnil v drugi polovici 19. stoletja. Poleg volilne pravice zahtevajo ženske tudi enake možnosti izobraževanja, enak dostop do vseh delovnih mest, enako plačilo za enako delo... V Angliji je obstajalo močno žensko gibanje za politično enakopravnost žensk; članice so se imenovali **sufražetke** (fr.suffrage – volilna pravica). Vpliv je imelo tudi na žensko gibanje v drugih evropskih državah, v ZDA in Avstraliji. Proti koncu 19. stoletja so se posamezne nacionalne feministične organizacije začele povezovati v mednarodna združenja. Leta 1888 je bil ustanovljen »Mednarodni svet žensk«.

Tako si upaš delati z mano samo zato, ker sem slaboten in nebojlen dedec ...

8. MAREC V ZGODOVINI BOJA ZA ŽENSKÉ PRAVICE

Mednarodni dan žensk je prvotno nesporno in najprej povezan z delavsko in socialdemokratsko politično tradicijo. Na nek določen način se povezuje s tradicijo praznovanja Prvega maja kot praznika dela.

Določitev nekega datuma za »Bojni dan za interese žensk proti zatiranju in vojni, za žensko volilno pravico, za enakopravnost in mir« je bila le zaključek velikega ženskega štrajkovnega vala in političnih demonstracij, ki so se vrstile od preloma stoletja pa vse tja do začetka prve svetovne vojne. Gesla, ki so jih tovrstna politična zborovanja izpostavljala, so bila predvsem: volilna pravica, delo, osvoboditev – pozneje tudi mir.

Obstaja več verzij zgodbe o tem, kaj je bila spodbuda za obeležitev posebnega dneva žensk. Preden je bil kot datum določen osmi marec, se je čas »dneva žensk« iz leta v leto spreminjal. Po eni od različic bi naj bila tudi preteklost »Mednarodnega dneva žensk« krvava, tako kot številni drugi pomembni dogodki v »tradicionalni« zgodovini. Tako mnogi vedo, kdo so bili čikaški mučeniki, v čast katerih danes velik del sveta slavi 1. maj kot praznik dela.

Za spomin na ženske, ki so bile pobite nekaj let pozneje v New Yorku, ne velja nič podobnega. Leta 1908 je delavke, ki so stavkale zaradi zahteve po izboljšanju delovnih pogojev, delodajalec zaprl v tovarno, nato pa jo zažgal. Ženske so zgorele. Ob tem krvavem

dogodku kot pobudi za posebni dan žensk se omenja tudi demonstracije newyorških delavk 1858 proti nečloveškim delovnim pogojem ter za enake mezde, velike stavke in demonstracije tobačnih in tekstilnih delavk 1908 na Manhattnu ter stavko dvajset tisoč šivilj leta 1909 v istem mestu.

V letih po iniciativi za Mednarodni dan žensk so se »bojni dnevi žensk« sicer vršili v mesecu marcu, medtem ko je sam datum variiral. Leta 1911 je na 19. marec v različnih deželah (Danska, Nemčija, Avstrija – sem so sodile tudi slovenske pokrajine, Švica, ZDA..) sodelovalo na skupščinah in demonstracijah preko milijon udeleženk. Pred prvo svetovno vojno so manifestacije ob dnevu žensk potekale tudi v številnih drugih evropskih deželah. Leta 1912 so se demonstracijam pridružile tudi ženske v Franciji, na Nizozemskem in Švedskem. Dan žensk je potekal maja, kmalu po prvem maju: tako so zahtevale volilno pravico, varstvo delavk in mater ter osemurni delavnik. V Rusiji in na področju Češke in Slovaške je bil dan žensk prvič organiziran leta 1913.

Leta 1921 mora praznovanje osmega marca v ilegalo zaradi prepovedi delovanja Komunistične partije. Ponovno praznovanje ženskega dne je potekalo v letu 1935.

16.decembra 1977 je Organizacija Združenih Narodov z Resolucijo Generalne skupščine 8. marec proglasila za Mednarodni dan žensk.

ZAKLJUČEK

Kot smo že v uvodu omenile, nas je k tej temi raziskovalne naloge, spodbudilo zbadanje naših sošolcev. Hipoteze, ki smo si jih zastavile, izhajajo iz njihovih predpostavk.

1. Moški menijo, da so ženske manj sposobne kot moški.

To hipotezo lahko, seveda, zavržemo. Te hipoteze niso potrdili niti odgovori v anketi, niti podatki, ki smo jih pridobile. Iz teh namreč izhaja, da so ženske v večini bolj izobražene in uspešne na več področjih kot moški: delavka, mati, gospodinja, pratnerka,...

2. V partnerskem odnosu so ženske v podrejenem položaju.

Že skozi zgodovino smo lahko zasledovali v kakšni vlogi je bila ženska in kako je bila za posamezno vlogo »nagrajena«. Mož ji »je odrejal« del svojega dohodka za njeno delo in stroške gospodinjstva, po svoji presoji. S strani moževega delodajalca pa ni bila delžena ne nagrade, ne spodbude ali ugodnosti za svojo pomoč pri vzdrževanju moževe osebne in fizične kondicije. Tudi če je sama delala, je bila minimalno nagrajena, podobno kot zaposleni otroci. Ker danes ženska v partnerskem odnosu prispeva k ekonomski varnosti, ji kot enakopravni partnerki v zvezi pripadajo tudi določene ugodnosti. Moški se v tem položaju počutijo nesigurni in prične se nasilje in čustveno izsiljevanje. To je vsekakor tema, ki je prav tako aktualna in o kateri se vedno več javno govori.

3. Deklice so v šoli bolj pridne, se bolj učijo in dosežejo višjo izobrazbo.

Tudi to hipotezo lahko potrdimo. To potrjujejo zbrani podatki. Tudi več kot polovica fantov meni, da imajo učitelji dekleta raje, ker so bolj pridne (vzgojno in učno).

Ob nalogi smo se veliko naučile. Še vedno pa ne razumemo, »zakaj se imajo fantje in kasneje moški za več vredne«? So res biološke razlike tako močne? Je res vpliv začetka človeštva in delitev vlog moški, lovec – ženska rojeva in skrbi za dom, tako zaznamovale razvoj človeka? Menimo, da je glavni razlog naša kultura, tradicija v različni vzgoji fanta (modra, avotmobilčki) in deklice (roza, Barbi). Koliko generacij bo še odraslo, da ne bomo več govorili o boju za pravico enakopravnosti spolov, ampak bo to enaostavno pravica in realnost, ki se živi?!

LITERATURA

1. S. Flere, Sociologija, Predelana in dopolnjena izdaja, Maribor, Pravna fakulteta, 1997
2. Natečaj Evropa v šoli (8; 2006-2007; Evropa), Enake možnosti za vse – enakost spolov: razpis osmega natečaja Evropa v šoli 2006-2007/ (uredile Vida Ban...et al.) V Ljubljani: Zveza prijateljev mladine Slovenije za Nacionalni odbor »Evropa v šoli«, 2006
3. M. Jogan, Seksizem v vsakdanjem življenju, Fakulteta za družbene vede, 2001
4. Sociologija, gradivo za srednje šole, avtorji Andreja Barle... (et al.), 2.dopolnjena izdaja, Ljubljana, Zavod RS za šolstvo, 1997
5. 8. Marec v zgodovini za ženske pravice, Ljubljana; Vlada RS, Urad za žensko politiko, 1997